SON HABERLER

Siyasî İcmal

Son zaferlerden doğacak siyasî meseleler

Müttefiklerin bir taraftan Arnavudluk cephesinde, diğer taraftan garb çölünde kazandıkları askeri zafrerlerin çok mühim siyasi meseleler doğurmak üzere olduğu, artık göze çarpıyor.

Bu siyasi meselelerin birincisi doğrudan doğruya İtalyaya aiddir. İtalyan efkârı umumiyesi, İtalyanın son harbe girişine kadar kazanılmış olan muvaffakiyetleri, faşizmin ve faşizm mümessilinin eserleri saymakta ve bu eserlerle öğünmekte idi. İtalya efkârı umumiyesinin kanaati faşizmle mümessilinin yeni büyük harbe tam sırasında girmiş olduğu ve İtalyanın bu harbden de asgari fedakârlıklar mukabilinde en büyük kazançlarla çıkacağı merkezinde idi. Çok geçmeden hâdiseler bu kanaati sarsmağa başladı. Fransanın kat'i bir hezimete uğramasına rağmen İtalyanın ötedenberi Fransadan istemekte olduğu topraklardan bir karışının dahi İtalyaya verilmemiş olması İtalya efkârı umumiyesinin karışılaştığı ilk sadme idi. Galiba bu sadmenin de tesirini hafifletmek için girişilen Yunan harbinin makûs neticeler vermesi, ikinci bir sadme teşkil ettikten başka faşizmin İtalyaya temin etmiş olduğunu iddia ettiği müstesna mevkii de sarsmış ve İtalyanın prestijini düşürmüştür. İtalyan efkârı umumiyesi bu sadmelerin tesirinden daha ayılmadan evvel garb çölünde yapılan İngiliz taarruzunun büyük bir muvaffakiyetle neticelenerek İtalyan kuvvetlerinin hezimete uğraması, daha ağır bir sadme teşkil etti. Halbuki İtalyan efkârı umumiyesine neler vadolunmamıştı! İtalya Mısıra girecek, Süveyşe varacak, Mısırda ve Arab âleminde hâkim olacak, İtalyan imparatorluğu arasında tam irtibat teessüs edecek, İtalya Akdenize hâkim olacak, ve nihayet her sıkıntıdan kurtulacaktı! İngiliz darbesi ise bu ucsuz bucaksız rüyayı zirüzeber etti ve İtalyan milleti tâ Sidi Barranilere kadar uzanan yollar yapmakla ve büyük bir taarruzu başarmağa yardım edecek bütün tesisatı kurmakla dünyanın gözlerini kandıracak bir zafer beklediği halde bütün bu yolları ve bu tesisatı düşmanın istifadesine bırakmış ve bu suretle düşmanın zaferlerine de yardım etmiştir!

Eskiden kazanılan bütün muvaffakiyetin şerefi faşizme ve onun mümessiline aid sayıldığı gibi bugünkü müskül ve âeci vaziyetin, birbirini takib eden hezimetler serisinin de ayni makamlara ve şahıslara yüklenileceği şüphe götürmez.

Zaferlerin doğurduğu ilk siyasi mesele budur ve bu mesele İtalya dahilinde doğmuştur.

Almanya ve İtalya

Fakat bu zaferler yalnız İtalyayı değil, Almanyayı da alâkadar eder ve Almanya hem İtalyada faşizmin bir buhranla karşılaşmasını, hem İtalyan mağlûbiyetlerinin temadisini istemez. Belki bunlara mâni olmak için tedbir almak ister. Acaba bu tedbir İtalyayı da askerî işgal altına almak mıdır? Fakat Almanya bu tedbiri aldığı gün İtalyayı ebediyen kaybeder ve İtalyan halkını İngiltere ile beraber olmağa, menfi veya müspet suretlerle İngilterenin zaferine hizmet etmeğe sevkeder. O halde Almanyanın İtalyayı kendi hali üzere bırakarak vaziyeti kurtarmak için daha başka tedbirler peşinde koşması beklenir. Meselâ Fransayı İngiltere aleyhinde vaziyet almağa sevkederek, sonra İspanyayı da tekrar tahrik ederek, İngiltereyi yeni meselelerle karşılaştırmak ihtimali mevcuddur. Fakat bu teşebbüslerin muvaffak olması ihtimali çok zayıftır.

Fransa ve İspanya

Fransada Mareşal Peten gerçi Laval'i kabineden atmıştır. Fakat kabinede gene İngiliz düşmanı ve Alman taraftarı elemanlar vardır ve Almanyanın bu elemanlardan istifadeye uğraşması muhtemeldir. Almanyaya karşı teslimiyet siyasetini tutan bu Fransız elemanlarının mevcudiyetine rağmen Fransız efkârı umumiyesinin, bilhassa İtalyaya indirilen darbelerden sonra, İngiltereye karşı itimadının arttığı muhakkaktır.

Mihverin bu sırada İspanyayı tahrik ederek İtalyan mağlûbiyetlerinin acısını unutturmak için uğraşması da kuvvetle muhtemeldir. İspanyolların artık sarahatle anlaşılan vaziyetleri harbe girmek istemedikleridir. Bilhassa İtalyanın uğradığı mağlûbiyetlerden sonra İspanyanın harbden daha fazla çekineceğine hükmetmek icab eder.

Elhasıl mihverin Akdeniz sahasını karıştırmak ve burada yeni meseleler çıkarmak yolunda teşebbüslere girişmesi beklenirse de bu teşebbüslerin bir netice vermesi beklenmez.

Ömer Rıza DOĞRUL

Yabancı dil kitabları

Maarif Vekâleti tedrisata ve bazı neşriyata dair izahat veriyor

Ankara 16 (a.a.) — Maarif Vekilliğinden tebliğ edilmiştir:

Son günlerde bazı gazeteler, Maarif Vekilliğince hazırlatılıp orta okullarla liselerde okutulan yabancı dil kitablarının, sınıf seviyelerine uygun düşmediği ve bunların okutulmasından iyi netice alınmadığı için değiştirilecekleri hakkında yazılar neşretmektedirler. Vekillik evvelce muhtelif yabancı dil kitablarından yapılan tedrisatın dağınıklığını görerek hem her sınıfın müfredatına uygun düşecek, hem de yabancı dil tedrisatını gerek metod, gerekse metin bakımından tevhid edecek kitablar yazdırmayı lüzumlu bulmuş, senelerdenberi ingilizce dersleri için kabul edilmiş olan kitab serisine ilâveten 939-40 ders yılı başında da fransızca ve almanca dersleri için birer seri kitab hazırlatmaya başlamıştır. Bunlardan fransızca kitabları Galatasaray lisesi müdürü Behçet Gücerin reisliğinde öğretmen Coudert, Robin, Bergeaut, İ. Hamid Ünden, almanca kitabları da Kabataş lisesi almanca öğretmeni Besim Gürmanın reisliğinde öğretmen Cemal Köprülü Dr. Kopf, Dr. Müller, Dr. Stren ve Prof. Dr. Steuerwald'den mürekkeb birer heyet tarafından meydana getirilmiştir.

Geçen yıl serilerin yalnız birinci kitabları yetiştirildiğinden bunlar orta tahsil müesseselerinin ilk sınıflarında okutulmuş, bu ders yılı başından itibaren de ikinci, üçüncü ve dördüncü kitabları aid oldukları sınıflarda okutulmasına başlanmıştır.

Yabancı dile bu kitablardan başlayan taleb seriyi takib ederken güçlük çekmiyeceği gibi, başka kitabla başlamış olan talebeler de bulundukları sınıflarda serinin kitabını, ders yılı sonuna kadar bitirmeseler bile, takib edebilecek seviyededirler. Yabancı dil dersleri için az saat tahsis edebilen meslek okullarına bu serilerin kendi ihtiyaclarına uygun gelenlerini takib etmek müsaadesi verilmekle beraber henüz kitabları hazır bulunmıyan lise besinci ve altıncı sınıflarda da öğretmenlerin ne suretle kitab seçecekleri daha ders yılı başında okul idarelerine bildirilmiştir.

Bu itibarla yabancı dil kitabları hakkında yanlış malûmata istinad ettiği anlaşılan neşriyatın yerinde olmadığı ve hakikate uymadığı tavzih olunur.

Jandarma Eratı

Kanununa, terfilere dair yeni hükümler ilâve ediliyor

Ankara 16 (Telefonla) — Meclisin alâkalı encümenlerinde tetkiki bitmiş olan bir lâyiha ile jandarma erat kanununun bazı maddeleri değiştirilmekte ve kanuna bazı yeni hükümler ilâve olunmaktadır. Buna göre «evvelce orduda hizmet etmiş ve fakat ayrıldıkları müddet iki seneyi geçmemiş olan gedikli erbaşlarla orduda taahhüd ettiği müddeti bitirip jandarmaya naklen kaydini isteyen gedikli erbaşlar istenilen şartları haiz oldukları ve jandarmada 8 sene hizmeti taahhüd ettikleri takdirde, eski rütbe, kıdem ve maaşlarile jandarma gedikli erbaş okulunun son sınıfına kabul olunurlar. Bu sınıfı muvaffakiyetle takib ve ikmal edenlerse jandarma gedikli erbaşlığile jandarmaya kabul oulnurlar.»

Lâyihadaki diğer bir hükme nazaran, «jandarma eratı kendisinin veya ailesinin mensub oldukları kaza mıntakalarında istihdam edilemezler.»

İsveçle yeni bir anlaşma

Ankara 16 (Telefonla) — İsveçe sipariş edilmiş olan müteharrik şimendifer levazımının Türkiyeye ithali için kullanılan müddet geçmiş ve hali hazır vaziyet dolayısile bu levazımın zamanında teslimi mümkün olamıyacağı anlaşıldığından İsveç hükûmetile yeni bir anlaşma yapılmıştır. Bu müddet, Münakalât Vekâletince yeniden kabul edilecek mühletin nihayetine kadar uzatılmıştır.

Yeni vatandaşlarımız

Ankara 16 (Telefonla) — Hicret ve iltica suretile yurdumuza gelmiş bulunan 9892 milletdaşımız vatandaşlığa kabul edildiler.

Filipin denizinde Amerikan hava kuvvetleri

Mamil 16 (a.a.) — Amerika Birleşik devletlerinin Filipin adalarındaki hava kuvvetlerini takviye edecek olan 12 deniz bombardıman tayyaresi, Honolulu'den Manil'e gelmiştir. Bu suretle Manil'de bulunan büyük deniz bombardıman tayyarelerinin adedi 26 ya çıkmıştır.

Ruzvelt'in Londraya gönderdiği askerî mümessil

Londra 16 (a.a.) — Ruzvelt'in mühim işlerle tavzif ettiği Miralay Donovan bu gün hava yolile Lizbon'dan İngiltereye dönmüştür.

Bu sefer miralayın Amrelkan Reisicumhuru tarafından ne ile tavzif edildiği malûm değildir.

Fındık fiatı tesbit edildi

Ticaret Vekâleti bir tebliğ neşretti

Ankara 16 (a.a.) — Ticaret Vekâletinden tebliğ olunmuştur:

Koordinasyon heyetinin 62 ve 63 sayılı kararları mucibince fındık asgarî ihracat fiatları ve 1940 mahsulü iç fındıkların ihracında alınacak fon miktarları ve diğer fındıklar nevilerinin ihracına müteallik kayıdlar aşağıda yazılı olduğu gibi tespit edilmiştir :

1940 mahsulü Levend cinsi fındıkların asgarî fon ihracaat fiatları kilosu kuruş olarak iç tombul standard 51, sıra 50, naturel 50, ince 46 buçuk, sivri 49 dur. Bu fiatlardan 3780 sayılı kanunun 27 nci maddesi mucibince seyyanen 11 kuruşu Zerbank nezdindeki fındık fonuna alınacaktır.

Bu malların fon tenzil edildikten sonra ihracatı fiatı 40, 39, 39, 35 buçuk ve 38 kuruş olacaktır.

Aynı nevilerin kabuklusunun asgarî ihracat fiatları tombul ekstra 30, krible 27, naturel 25, sivri krible 26 ve naturel 24 kuruştur.

Kabuklu fındıklardan fon alınmıyacaktır. 1940 mahsulü Giresun cinsleri nin asgarî ihracat fiatları için fındıklarda yukarıda yazılı olanlardan 2 kuruş ve kabuklusunda 1 kuruş fazla olacaktır.

1939 mahsulünün asgarî ihracat fiatları iç tombul standard 31, sıra 31, naturel 29, ince 29, sivri 29, kabuklu ekstra 20, krible 20, naturel 18, sivri krible 18, naturel 18 kuruştur. Bunlardan da fon alınmıyacaktır.

Bilûmum vurgun, kırık, bozuk ve çürük neviler için fiat serbesttir.

Pariste tevkif edilen talebeler

Almanlar, aleyhlerine nümayiş yapan 50 genci askerî mahkemeye verdiler

Londra 16 (a.a.) — Paris radyosuna göre, işgal altındaki Fransız arazisindeki Alman makamları, Alman aleyhdarı tezahürler neticesinde tevkif edilen 50 üniversite talebesinin Alman askerî mahkemesi tarafından muhakeme edileceğini bildirmiştir.

11 Teşrinisanide Champs-elysees'de vukua gelen hâdiselerden sonra, Alman askerî kumandanlığı, Paris Üniversitesinin kapatılmasını emretmiştir. Alman makamları, Fransız hükûmetinin talebi üzerine, Üniversitenin 20 Kânunuevvelde yeniden açılmasına müsaade vermiş ve 11 Teşrinisani hâdiselerine müşabih hâdiselerin tekerrür etmiyeceği ümidini izhar eylemiştir.

ASKERÎ BAHİSLER

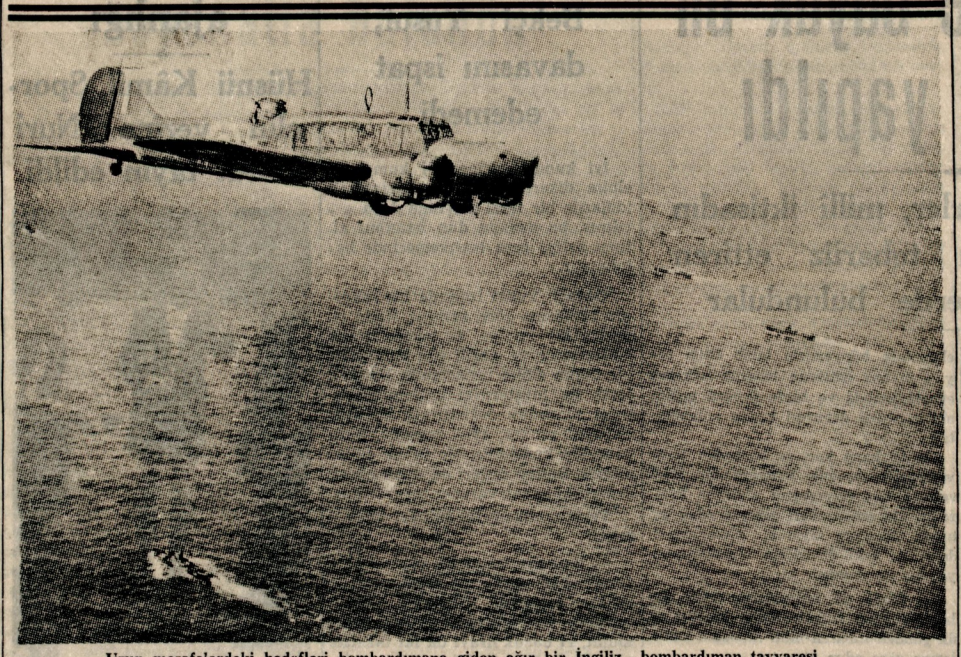

Uzun mesafelerdeki hedefleri bombardımana giden ağır bir İngiliz bombardıman tayyaresi

UZAK mesafelerden bombardıman

Britanya tayyarecileri bu usulle, hava hakimiyetlerini düşmanlarının bütün mıntakalarında hissettirmiş oluyorlar

Yazan: **A. Ahıskal**

Bombardıman tayyareciliği taarruz maksadile harekete geçen bir sınıftır. Taarruzun bütün harb usullerinde muvaffak oluşudur ki, bombardıman tayyareciliğine son günlerin en ehemmiyetli silâhı olarak nazarları çevirmiş bulunuyor. Gündüz gözile muvaffak olunamıyacak müdafaalı hedefler üzerinde gece baskınlarile netice almak düşüncesini kabul ettiğimiz gibi, üslerden çok uzak mesafelerdeki hedefler üzerine baskın yapmakla da muvaffakiyet elde edilebilir.. Fakat bu uzak mesafelerden bombardıman uçuşları, gece taarruzlarının nispeten kolay olan seferleri yanında çok büyük güçlükler arzeder.

Gündüzleri atılan bombaların isabet ihtimali fazla olduğu halde, kuvvetli bir mukabele neticesinde fazla zayiattan korunmak çaresini gece akınlarında temin etmek kaygusile daha az müessir bombardımanlar yapmağa razı olunmuştur... Bu şekil bombardıman halkın maneviyatı üzerinde müessir olmaktadır... Çünkü fazla karanlık tehlike sezildiği zamanlarda bile sinirleri yorar.. Bu arada bir de düşmanın taarruzu vâki olursa yorulan sinirler kolaylıkla bozulur. Gece akınlarının biraz da bu cihetten tercih edilmiş bulunmalarını düşünebiliriz.

Uzak mesafelerden bombardıman ise çok daha farklı olur.. Burada hem taarruz eden ve hem de taarruza uğrayan taraflar için tehlike ve korku daha fazla olur.. Kısa mesafelerden kalkarak tek veya en fazla iki müdafaa hattını aşarak her zaman için düşman taarruzlarını bekliyen bir mıntakayı bombardımanla, uzaklardan yorgun gelen ve hedefine kadar bir çok müdafaa vasıtalarile çarpışarak kendine yol açmağa çalışan ve bin müşkülâtla hedefine varan bir taarruz arasında fark olacağı tabiidir.

Düşman üslerinden üç, dört bin kilometre mesafede bulunan ve uzun zaman taarruz şöyle dursun, üstünde keşif maksadile bile hasım tayyaresinin uçtuğunu görmeyen bir sanayi mıntakasına yapılacak baskın büyük bir şaşkınlık ve panik uyandırabilir.. Beklenen bir tehlike panik beklenmeyen bir kazanın meydana getireceği heyecanları mukayese edebilirsiniz.

Burada bir kaç misal ile alınan neticeleri gözden geçirmemiz kâfi gelecektir. Harbin başladığı günden bu güne kadar İngiliz hava kuvvetleri ilk olarak Danzig'i bombardıman etmişlerdi.. Burası Londradan 3200 kilometre mesafe - dedir. Danzig böyle bir taarruz beklemiyordu. Şehirde büyük bir panik uyandı. Yapılan büyük tahribat karşı - sında İngilizler hiç zayiat vermediler. Çünkü yer müdafaasının kudreti buna kâfi değildi ve diyebiliriz ki hazırlıksızdılar.. Gene İngilizler uzak mesafeden Dresden civarına akın yaptılar.. Buradaki sun'î petrol imalâthanelerinin tam bir emniyet altında çalışacağı ümid edilirken büyük yangınlar çıkarıldı ve tahribat çok fazla oldu. Gen İngilizlerin Çeko-Slovakyadaki top fabrikalarını bombardımanı bu havacıların uzak mesafelere giderek düşman sanayiini tahrib edebileceklerini göstermesi bakımından ehemmiyetlidir .

Taranto baskını Britanya havacılığının üslerine uzak ve fakat Yunan üslerinden yaptığı ve muvaffak olduğu bir akındır. İtalyanlar İngiliz tayyarelerinin Taranto'ya kadar geleceklerini tasarlar, fakat ihtimal vermezlerdi. Bu baskının muvaffak neticesi muhakkak ki Büyük Britanya İmparatorluk tayyarecilerinin programlı ve çok bilgili sevk ve idaresi ile umulmıyan bir halde ve zamanda taarruz etmiş olmasındadır.

Almanların çok daha şiddetli yaptıkları akınlar bu derece müessir netice vermiyor. Çünkü bütün üsleri İngiltere hedeflerine yakın ve buralarda her an için bir taarruz vukuu gözlenmektedir. İngiliz havacıları ise lüzumu halinde çok uzaklara kadar giderek tesir edecek hedefler bulabilirler. Bilhassa uçan kalelerle işe başlayacak olurlarsa, şimdiye kadar korkusuz oturan uzak mesafelerdeki hedefler de tehdid altına girecektir. O zaman müdafaaları kaygusile bir çok malzeme buralara gönderilecektir ki, bu takdirde halen müdafaaları kuvvetli olan ve belki de malzemesinin bir kısmını dağıtacak olan mıntakaların taarruzdan korkuları artacaktır.

Uzaklara ve memleketin en ücra köşelerine kadar uçmak ve mesafesi ne olursa olsun her hangi ehemmiyetli bir hedefi daima tehdid altında bulundurmak imkânına malik olacak Britanya tayyarecileri hava hâkimiyetlerini bütün düşman mıntakalarına hissettirmiş olacaklardır. Bu da maneviyat noktasından çok kıymetlidir.

A. AHISKAL

Fransız kleringi bir ay daha uzatılıyor

Ankara 16 (Telefonla) — Fransız kleringinde bloke kalmış paralarımızın her hangi bir şekilde mahsubu imkânlarını aramak üzere alâkadar Fransız makamlarile temaslarda bulunulmaktadır. Farnsa ile aramızdaki ticaret, montenjan ve tediye anlaşmalarının müddeti 31 ağustosta bitmişti. Bu anlaşmaların bu ayın sonuna kadar temdidi hakkındaki lâyiha Meclis encümenlerinden geçti. Anlaşmaların temdidinde ticarî bakımdan yüksek bir amelî fayda mülâhaza edilmemekle beraber, Meclis encümenleri de hükûmetin temdide müteallik mütalealarını menfaate uygun bulmuştur.

İngiltereye satılan üzümler

İzmir 16 (Telefonla) — İngiltereye yapılan üzüm satışının son rakamı bu gün kat'i olarak 15 bin ton üzerinde tahakkuk etmiştir.

Müruru zamana uğrayan emanet paralar

Ankara 16 (Telefonla) — Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti muhtelif tarih ve zamanlarda gümrük veznelerine emaneten yatırılarak şimdiye kadar a'ınmamış olan paraların müruru zamanları hakkında bir kanun projesi hazırlamaktadır.

Kısa Haberler

★ İzmir 16 (Telefonla) — Karaburunda yüksek fiatla un satan tüccardan Ahmed Koçoğlu Adliyeye verildi.

★ İzmir 16 (Telefonla) — Memleket hastanesinde, eroin ve kokainleri haricde satan eczacı kalfası İbrahim bir seneye mahkûm edildi.

★ Ankara 16 (Telefonla) — Maliye başmüfettişliğine Etı Bank idare heyeti azasından Nureddin Erklet tayin edilmiştir.

★ Budapeşte 16 (a.a.) — Stefani ajansı bildiriyor:

Macar vatanî ve millî teşekkülleri dün Budapeşte'de büyük bir toplantı yapmışlardır. Macar rönesansı fikrine olan imanı izhar maksadile tertib edilmiş olan bu nümayişe yüz bin kişiden fazla kimse iştirak etmiştir.

Başvekil, Vekâlet binasının balkonunda büyük bir nutuk söylemiştir.

★ Madrid 16 (a.a.) — Stefani ajansından:

Nazırlar Meclisi, Franko'nun riyasetinde toplanarak Antonio Trovar'ın matbuat ve propaganda müsteşarlığına tayinine aid olan kararnmeyi tasdik etmiştir.

60 kuruş için adam öldürdü

İzmir 6 (Telefonla) — Bayındırın Karapınar köyünden Durmuş, 60 kuruş yüzünden, akrabası Tahiri bıçaklayarak öldürdü.

Kahraman askerlerimize kışlık

Adana 16 (a.a.) — Adana Merkez kazası halkı bugüne kadar kahraman ecrilerimize kışlık hediye olmak üzere 40 bin pamuklu, 1944 çift yün çorab, 216 fanilâ, 142 eldiven ve 148 parça da muhtelif eşya teberru ve teslim eylemiş - lerdir. Pamuklu teberruatının elli bini bulacağı kuvvetle tahmin edilmektedir.

Harice hocalık için giden subaylarımıza dair kanun

Ankara 16 (Telefonla) — Yabancı memleketlerde muallimlik etmek üzere kendilerine dört seneye kadar izin verilen subay ve askerî memurların bu hizmetin hitamında Türkiyeye dönmeleri icab etmektedir. Meclise verilen yeni bir lâyiha ile bu hususiaki kanuna şu fıkra eklenyor:

«Dört senenin hitamında icab ederse ve kendileri de muvafakat ettikleri takdirde izin müddeti iki sene daha uzatılabilir.»

Hadiseler Arasında FELEK

Kar

Soğuğu bu kadar sevimli şekle sokabilmek için tabiat kadar artist olmak lâzımdır.

Biz ne soğukluklar yaparız; adına tuhaflık deriz, espri ya nükte deriz. Tüyleri ürperten eserler yaratabilmek için olanca marifetimizi kalemimizin ucuna toplarız. Gerçi soğuk olur ama alacaklı nefesi gibi soğuk olur. Nerede kar, nerede onlar!

Kara bakınız! Donmuş güzelliğin ne sıcak ifadesidir. Tabiat büyük bir artisttir!

Fakat onun bu lekesiz, bu güzel eseri bizim İstanbul sokaklarına düşünce bir sefil oluyor, bir perişan ve iğrenç oluyor ki, dünyanın kavuşmak için dağ tepelerine tırmandığı kardan sakınmak için biz paçalarımızı sıvıyor, ayaklarımıza lâstik kaloşlar geçiriyoruz. Herkes, her nesne yerinde, muhitinde gerek!

Ne güç şeydir, doğru dürüst bir şehirli olmak. Kar gibi asil bir dağlı bile şehre inince rezil oluyor. Şehirliler dağa çıktıkları zaman kepaze bir dağlı oldukları gibi.

Adı lâzım değil, rahmetli:

— Karla ekmek yemesini ben icad ettim ama, ben de beğenmedim! demiş!

Ben denemedim. Merhumun zevkine itimadım vardır. Herhalde hoş bir şey olmasa gerek.

Karın ekmekle yenmesinden daha nahoş bir şekli vardır:

Olduğumuz dağlara yağmasıdır.

Bunun nekadar tatsız bir şey olduğunu şimdi Arnavudlukta çabalayan İtalyan ordularına sormalı!

Kar, kışı edebiyat âlemine sokan şefaatçidir. Karsız kış saçsız kıza benzer.

Gerçi:

Kış geldi firâk açmadadır sîneye yâre»

Diye bir mısra vardır ama yavan kaldığı için olmalı ki; ikinci mısrada:

«Vuslat yine mi kaldı güzel başka bahare»

Diye kışın tezkârını bahara tezad mazeretine bağlamış ve bu soğuk beyti hicazdan bir makama oturtmuştur ki; ısınabilsin!

Kar kış ve kış soğuk ifade eder . Soğuk nekadar olabilir?

Eskiden, bugünkü gibi sıcaklık ölçecek aletler yoktu.

Hatırımdadır. Bir gün rahmetli Kavuklu Hamdi Efendile peşekâr Küçük İsmail Efendinin bir muhaveresine şahid olmuştum.

Galiba kim daha baskın yalan söyliyecek diye çekişiyorlardı Lâkırdı kışa, soğuğa dairdi... Hangisi hangi lâfı ettiğini hatırlamıyorum: Bu iki emsalsiz artistten birisi:

— Hava o kadar soğuktu ki; camide imamın sesi kubbeye aksedip geri gelirken donuyordu. Dedi.

Karşıdaki de -galiba Hamdi Efendi idi-:

— O bir şey mi kardeşim. Gece öyle ayaz oldu ki; damdan dama atlayan bir kedi, soğuktan dondu. İki damın arasında, ortayerde kalakaldı... demişti.

Şimdi kediler sirke içiyor ve onların yerine bir yerde tutunamayıp sütundan sütuna atlayan mazmunlar, nükteler dönmüyor. Soğuk ayni soğuk; donanlar değişiyor!

Karın en çok ısıttığı yer kömürcü dükkânıdır. Ötedenberi her düşen kar kömürcüye kâr olur. Maamafih şimdi zerzevatçıdan kunduracıya kadar, her sınıf satıcıya fırsat veren bir bereket membaı oldu.

Hiç şüphe etmiyorum. Bu kardan sonra pazarda ıspanak yirmi beşe, pırasa on beşe, havuc yirmiye ve et seksene çıkar. Yağcılar derhal etiketleri değiştirir, beşer onar kuruş zammedler, hulâsa et fırlar, sezbe fırlar, yemiş fırlar, kaymak fırlar ve bu yüksek fiatları görünce müşterinin gözleri evinden fırlar.

Bizde kar sade soğuk, sade beyaz bir mahsulü semavî olmakla kalmaz, normal iktısad kanunlarını donduran ve durduğu yerde mallarımızı pahalılaştıran bir «mâide» olur ki; eskiden kudret helvası denilen ve Tih sahrasında aç kalan benî İsraile gökten yağan şeyin yerini tutar. Şu farkla ki; o zaman kudret helvası açları doyururmuş, şimdiki kar tokları -yani muhtekirleri- doyuruyor.

B. FELEK

Yeni Gazete

Dündenberi şair Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhon tarafından bu isimde bir sabah gazetesi neşredilmeğe başlanmıştır. Hacmine göre, dolgun münderecatı, derli toplu tertibine rağmen fiatı da iki kuruştur. Arkadaşlarımızı tebrik eder, «Yeni Gazete» ye muvaffakiyetler dileriz.

« CUMHURİYET » İN EDEBÎ ROMANI : 3

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

Çıkan kısımların hulâsası

(Azizenin babası kanlar içinde çırpınarak ve «Beni öldürdüler kızım, kendini koru» diyerek ölüyor. Genc kızın babası Ofludur, oranın bir derebeyi ailesine mensubdur. Genc yaşında annesile beraber İstanbula gelerek yerleşmiş, evlenmiş. Azizenin annesi onu doğurunca ölüyor. Adam bir daha memleketine dönmediği gibi bir yerde de temelli oturmuyor, şehir şehir dolaşıyor. Çok sevdiği kızını Lozanda tahsil ettirmistir. Onu hiç bir zaman yalnız bırakmamaktadır. Nihayet Azizenin ısrarı üzerine İzmride yerleşiyorlar.)

Hayatımız hep böyle göçetmekle geçti. Temelli oturduğumuz yerler İstanbul ve Izmirdi. Ninemin hiç bir gün bu şehirlerden şehirlere gidip gelmelerden şikâyet ettiğini hatırlamıyorum. Yalnız ben Lozan'a giderken ağladı, sızladı, fakat babama itiraz yollu en küçük bir lakırdı söylemedi. Zaten ninem babama daima azamî bir dikkat ve ihtimam göstermiştir. Hatta oğluna karşı hürmetkâr davrandığını bile söyliyebilirim. Babamın en küçük bir arzusunu yerine getirmek için çırpınır, onun her hareketinin doğru, her sözünün bir hikmet olduğuna inanırdı. Ninemde babama karşı hayranlıkla karışık garib bir çekinme de vardı. Ben daha pek çocukken babamın boynuna sarılarak, yaramazlıklar, oyunlar yaptığım zaman hayretle bize bakar, sonra da kendini tutamıyarak mavi gözleri, ricakâr bir mana ile dolu: Aman kızım, aman kızım, ne yapıyorsun öyle!» diye, beni ikazdan kendini alamazdı. Ve babam:

«Anne baksana, ne deli şey! Seni dinler mi hiç? Ne yapalım, ateş gibi, yerinde duramıyor, tahammülden başka çare yok!» diye gülümserdi.

Ne mes'ud günlerdi.

Sonra büyüdüm, ninem hiç bir zaman benim babamla bir arkadaş gibi konuşumu, sırasında münakaşa, hatta onun fikirlerine, arzularına şiddetle itiraz edişimi hoş görmedi.

Belki de hakkı vardı. Onun memleketinde kadın, yaşça nekadar büyük olursa olsun erkeğine saygı göstermeğe, ona kul köle olmağa mecburdu. Hele babamın babasının, aşiret beyi olması bu saygıya çok daha büyük bir hak kazandırıyordu. Ve ninem evvelce çiftliğinde nasıl kocası Sönmezoğlunun yüzüne korku ve saygı ile bakıyorsa, şimdi de o derece olmamakla beraber, yalnız korkusu, çekintisi epey hafiflemiş, büyük bir saygı ile oğluna da ayni dikkat ve itibarı gösteriyordu.

Ninemin bazan bana güzel birer masal gibi (Of) ta geçmiş maceralardan parçalar naklettiği olurdu.

Düğünleri anlatırken yüzünü tatlı bir ışık sarar, mavi gözlerine çocukça bir tebessüm gelirdi. Kendi düğününde onun başına sıra sıra altınlarla dolu olan tepelik dedikleri şeyi taktıkları zaman boynu bükülmüş ve düğünden sonra bir zaman başı ağrıyıp durmuştu. Düğün günlerce sürmüştü. Çiftliğin avlusunda siyah zipkalı, başı kukuleteli, genc Lâz oğlanları halka olup ıslık gibi sesler çıkararak, naralar atıp hora tepmişlerdi. Yemekler için yüzlerce koyun kesilmişti. Sonra ninem bana Sönmezoğlunun çiftlikte ve hüküm sürdüğü arazideki nüfuzundan bahsetmişti, bunu anlatırken gözlerinin iftiharla parladığına, iyi yürekli hatların keskinleşerek sivrildiğine dikkat etmiştim. Sönmezoğlu ninemden evvel bir iki kere daha evlenmişti. Ninem kısır bir ortağın üzerine gitmiş ve bu kadından epey çekmişti.

Dedemi adamları allah gibi sayarlardı. Ona sorulmadan hiç bir şey yapılmazdı. Ninem bu bahsi çabuk kapar. Sonra kız kaçırmalardan, birkaç cana mal olan gönül maceralarından bahsederdi ve bu eski hikâyelerle farkında olmadan memleketini, bilhassa dedemi bana oldukça tanıtmış olurdu.

Sönmezoğlu mütmiş bir adamdı. Bir dağ gibi heybetli ve kuvvetli, gür, siyah bir sakalı, koyu yeşil gözleri vardı. Onun öfkeli zamanlarında bütün adamları hangi köşeye sığınacaklarını şaşırırlardı. Yüzü pek az gülerdi. Merd ve pervasızdı. Düşmanları bile silâh kullanmakta, ata binmekte eşi olmadığını itiraf ederlerdi.

Ninemin verdiği ona aid ufaktefek tafsilâtı toplayarak ben kafamda bu portreyi çizmekte güçlük çekmemiştim. Hatta bir zaman Sönmezoğlu rüyama o simsiyah sakalı, ateşli yeşil gözlerile girerek beni korkutmuştu.

Ninemin Sönmezoğlunu içli, derin bir aşkla sevdiğini, kocasından bahsederken gözlerindeki parlayıştan, dudaklarının titreyişinden anlamak kolaydı. Peki, bu kadar sevdiği bir insanı nasıl olmuş da terkedebilmiş, senelerce babamla beraber İstanbulda oturmuştu? Sonra biricik oğlu olduğu halde dedem babamı niçin İstanbula, kendisinden uzağa yollamıştı? Bütün bunlar muamma.. Babama bir kaç kere bunu merakla sormuştum: «Sizi görmeden öldü? diyordum. Hem sizden, karısından o kadar zaman ayrı yaşaması ne demek?» Babam cevab vermez, sıkılır, nihayet bahsi değiştirmeğe kalkar, yahud bir vesile bularak yanımdan kaçardı.

Hatta babamın, annesinin bana memleketinden bahsedişine bile içerlediğini söyliyebilirim. Bir gün bu yüzden nineme çatmıştı.

«— Sen Azize -bana Azize demez, kısaca Aziz derdi- eski hikâyelerden bahsediyorsun. Şimdi orası çok değişti. Medenî, mamur bir yer oldu. Kıza bu saçma, geçmiş şeyleri anlatmak manasız! O benim gibi İstanbulda büyüdü, yetişti. Böyle bir muhit içinde yetişen, terbiye gören bir çocuğa eski derebeylerden, onların âdetlerinden, daha doğrusu vah - şetlerinden, nihayet o zamanki kapalı, mutaassıb bir memleketten bahsetmekte ne fayda var?»

Ninemin derhal susup içini çekerek önüne baktığını görünce yumuşamış, çenesini okşayarak sakin bir sesle şöyle devam etmişti.

«— Anneciğim, hakkım yok mu? Sen çocuğa memleketimizi hâlâ bıraktığın gibi sanarak bu eski hikâyeleri anlattıkça farkında olmadan onu da şaşırtıyorsun. Acaba ninemin anlattıkları mı doğru, yoksa kitablarda okuduklarım mı, bana öğrettikleri mi diye, bocalıyor. Nihayet daha küçük olduğu için inkılâbın memleketin her parçasında olduğu gibi orada da eski, küflü kafaları değiştirdiği kadar, memleketi de yepyeni bir hale getirdiğini düşünemiyecek, fena tesir altında kalacak.»

Babam susmuştu ve ben o zaman öfkeli bir tavırla şöyle demiştim:

«— Ninemi bana bu eski şeyleri anlatmaktan niçin menediyorsun? Hem ben dediğin kadar da çocuk muyum? Aşiret beylerinin, ağaların elinde bir oyuncak olan, kasıp kavrulan yerlerin şimdi bambaşka birer memleket olduğunu, çoktan medenî ve mükemmel bir hale geldiğini anlayacak kadar aklım da var başımda!..»

Evet, öfke ile böyle demiştim ve o benim büyük bir adam gibi hiddetle konuşmama, boyuma bakmadan söze karışmama gülmüştü.

Eski şeyleri bir peri masalı gibi dinlemekten zevk alıyordum. Ve babama duyduğum hiddet, en çok, bu zevkten beni mahrum ettiği içindi:

(Devam edecek)

Iktısad haftası

Üniversitede büyük bir toplantı yapıldı

Rektör ve profesörler, millî iktisadın ruh ve mânasını tebarüz ettiren kıymetli hitabelerde bulundular

Millî iktısad ve tasarruf haftası münasebetile dün Üniversite İktısad Fakültesinde bir toplantı yapılmıştır. Haftanın beşinci günü, Fakülte tarafından «iktısad günü» olarak kabul edildiği için, gencler salonlarını haftanın mana ve ruhunu tam manasile canlandıracak şekilde mukayeseli istatistikler, kıymetli sözler ve resimlerle süslemişlerdi. Toplantıda Fakültenin profesör ve talebeleri, iktısadî hayatla alâkadar zevat hazır bulunmuştur.

Talebenin hep bir ağızdan söylediği İstiklâl Marşını müteakib Rektör Cemil Bilsel kısa bir hitabe ile toplantıyı açmış ve demiştir ki:

«— On birinci yılında bulunduğumuz tasarruf ve yerli malı haftası, millî hayatımızın belli başlı bir intibah hareketi olmuştur. Her yıl memleket bir yıllık faaliyetin iktısadî seyrini ve neticelerini bu haftada ifade ediyor. diyebiliriz ki, memlekete âdeta bir yıllık çalışmanın hesabını veriyor. Hesabını verme, o çalışmayı nizamlama ve olanı olması lâzımgelene göre uydurmadır. Hükûmet, her yıl bu hesabı açıkça millete vermektedir. Bununla hem bir yılın iktısadî çalışmalarının seyrini ve neticelerini göstermekte, hem de yeni yıl için plânını çizmekte, hızını almaktadır. Her birimize, ayni yolda hesabla ve müvazene ile çalışma vazifesi terettüb etmektedir.»

Cemil Bilsel sözlerini şöyle bitirmiştir:

«— Biz bu toplanmalarda her yıl iki ses duyarız. Biri, gençliğin millî heyecanını, kendisine mahsus coşkun ifade ile ateşli duygularla ifade eden sesidir. Bu ses yeni hamleler için lâzım olan kuvveti getiren sestir. Diğeri ise, hedefe daha emin yürümek için ilmin sesidir. Harb, iktısad harbi, devir, iktısad devri, hafta iktısad haftası, gün iktısad günüdür. Sözü de, bize salâhiyetle söz söyleyecek olan iktısadcılara bırakıyorum.»

Müteakiben, bugün için Üniversite tarafından sureti mahsusada davet edilen Sinob Meb'usu Profesör Yusuf Kemal Tengirşek, alkışlar arasında kürsüye gelmiş, çok kıymetli bir hitabede bulunmuştur. Profesör sözlerinde «millî ekonomik bünyemizin takib ettiği seyir» in ana hatlarını tebarüz ettirerek evvelâ garbda ve bizde iktısad tarihinin geçirdiği devirleri kısaca anlatmıştır.

Bugün karşı karşıya harbeden kuvvetlerin, ekonomik bünyeye bir şekil vermek için çarpıştığını söyleyen Profesör, 110 senedenberi cereyan eden iktısadî vâkıaları sayarak, Cumhuriyet devri ile eski devirlerin mukayesesini yapmış ve demiştir ki:

«— Bizde de ihtiyacların sevki ile hareket eden Büyük Millet Meclisi tâ ilk günden itibaren millî iktısadın icablarına göre adım atmıştır.»

Profesör sözlerini şöyle bitirmiştir:

«— Aziz gençlik, herşey size bağlanıyor. Her şey sizin bilhassa faaliyetinize bağlıdır. Her yerde, bunlardan istifade etmek suretile memleketin ekonomik bünyesini bir kaya haline getirebilirsiniz.»

Bundan sonra, İktısad Fakültesi içtimaiyat doçenti Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, iktısad işinin içtimaî terbiye işi olduğunu ve bunun tahakkuku için lâzımgelen illetleri anlatmıştır.

İktısad Fakültesi talebelerinden bazıları da, memleketimizin iktısadî hayatındaki vazifelerini tebarüz ettirerek bu sahada kudretli bir varlık gösteren büyüklerimize karşı şükranlarını bildirmişlerdir. Toplantıya Fakülte Dekanı Profesör Ömer Celâl Sarçın sözlerile nihayet verilmiştir.

Yüksek İktısad mektebindeki merasim

Yüksek İktısad ve Ticaret mektebinde yapılan toplantı da çok istifadeli olmuştur.

Toplantıya mekteb müdürü Dr. Bedri Nihad Sayarın hitabesi ile başlanmıştır. Nihad Sayar, haftanın ehemmiyeti etrafında söz söyleyerek mektebin yetiştirdiği elemanların bu vadideki çalışmalarını anlatmıştır.

Mektebin askerlik muallimlerinden Şevki Türkkan «askerlik bakımından iktısadın ehemmiyeti» mevzulu bir hitabede bulunmuştur. Ayrıca talebelerden bazıları da haftanın ehemmiyetini muhtelif cephelerden tetkik etmişlerdir. Toplantıdan sonra yeni mekteb kooperatifi merasimle açılmıştır.

Bir terzi aleyhine açılan dava

Bekçi Yusuf, davasını ispat edemedi

İyi kumaş yerine adi kumaştan elbise dikerek müşteriyi aldatmak iddiasile bir terzi aleyhine dava açılmış, bu davaya dün İstanbul altıncı asliye ceza mahkemesinde bakılmıştır.

Davacı, Yusuf isminde bir bekçidir. İddiasına göre, kendisi, Halid isminde bir terziye, 42 buçuk liraya kalıve rengi ve çizgili yün kumaştan bir takım elbise ısmarlamış. Halbuki terzi, bu müşterinin beğendiği kumaşı sonradan değiştirmiş, kendisine ayni renkte, ayni desende, lâkin pamuklu kumaştan bir takım elbise dikmiş. Bunun değeri de, diğer elbise değerinin ancak yarısını tutuyormuş.

Terzi mahkemede şunları söylemiştir:

— Bu adam geldi, bu kumaşı beğendi, dikiş, astar ve saire parasile beraber topyekûn istediğim parayı vermeğe rıza gösterdi. 25 lira peşin aldım, 17 buçuk lirayı da iki taksitte alacaktım. Fakat, elbiseyi alan müşteri, sonradan kumaşı adi ve parayı fazla bularak, elbiseyi dükkâna geri getirmiş. Ben terziyim, kumaşcı değilim. Kumaştan anlamam, Kendisi beğenerek yaptırdı. Ben onu aldatmadım, kumaşı değiştirdiğim de asılsızdır.

Manifaturacılar birliği, terziler cemiyeti, murakabe müdürlüğü taraflarından kumaşın ve dikişin kıymetine dair alınan cevablar, birbirinden az çok farklıydı. Müddeumumi, kumaşın değiştirildiği sabit olmadığını ileri sürerek, kumasa nazaran fiatın fazlaca görülmesine gelince, terzilliğin bir el işi olmasına, dikişte gösterilen maharet ve zevk itibarile fiatın değisebileceğinin bahusus elbise bedelinin kısmen taksitle ödeneceğine göre, terzinin müşteriyi aldatmaktan beraetini istemiştir Mahkemede, kumasa nazaran topvekûn fiatta fahiş bir fazlalık görülmekle beraber, kumaş değiştirilmesi sübut bulmadığından, müşterinin aldatılmış sayılamıyacağına ve terzinin beraetine karar vermiştir. Mahkemeye koltuğunda bohça içerisindeki münazaalı elbiseyi sıkıştırıp gelen bekçiye de, hukuk mahkemesine gidip dava açmakta muhtar olduğu anlatılmıştır.

Adana çiftçilerine tohumluk

Adana (Hususi muhabirimizden) — Adananın muhtac çiftçilerine meccanen tohumluk çigit dağıtılması kararlaştırılmıştı. Köylerdeki muhtac çiftçilerin tevzi işi tamamlanmak üzeredir Bu hususta tanzim edilen listeler Ziraat Müdürlüğüne verildikten sonra derhal tevziata başlanacaktır.

Yeşilköy Parti merkezinde verilen konferans

Çoruh meb'usu ve C. H. P. umumi idare heyeti azasından Ali Rıza Erem tarafından evvelki gün Yeşilköy Parti merkezinde bir konferans verilmiştir.

Dünyanın gidişi önünde Cumhuriyet Türkiyesinin siyaseti ve vaziyeti, bir buçuk yıllık siyasi ve askeri hâdiselerin Türk siyasetinin isabetine şehadeti, hiç bir zalim ve hain propagandanın gedik açamıyacağı Türk milli birlik havzası mevzuları üzerinde verilen bu konferans çok alâka ve heyecanla dinlenmiş ve sürekli surette alkışlanmıştır. Türk halkının Milli Şefe bağlılığının ve Cumhuriyet hükûmetine güven ve itimadının coşkun tezahürlerine yeni bir vesile olmuştur.

SPOR

Yeni futbol ajanlığı

Hüsnü Kâmil Sporelin yerine Nuri Bosut tayin edildi

Nuri Bosut bir maça başlamadan evvel para atarken

İstanbul futbol ajanı Hasan Kâmil Sporelin istifası üzerine futbol ajanlığına, hakem komitesi âzasından Nuri Bosut tayin edilmiş, keyfiyet, umumi müdürlüğe bildirilmiştir.

Nuri Bosut, uzun zamandanberi hakem komitesinde, hakem kurslarında çalışmış ve muntazam mesaisi ile tanınmıştır. İstanbul sporunun en faal bir şubesinin idarî ve teknik işlerinin başına geçen Nuri Bosut, hakikaten çok intizam isteyen bu vazifede muvaffak olabilir.

Yorucu ve uzun bir mesai isteyen futbol ajanlığında Nuri Bosuta biz de muvaffakıyet dileriz.

Kız mektebleri voleybol maçları

Kız mektebleri arasındaki voleybol maçlarına dün Eminönü Halkevinde devam edilmiştir. Cumhuriyet Lisesi 15-7 - 15_12 Boğaziçi Lisesini yenmiştir. İstanbul Lisesi 15-6 _ 15-3 Işık Lisesini mağlûb etmiştir.

HALKEVLERINDE

Karagöz hakkında konferans

Eminönü Halkevinden:

19/İlkkânun/1940 perşembe günü saat (18) de Evimizin Cağaloğlundaki salonunda (Yeni Adam) mecmuası sahibi İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından (Karagöz, orta oyunu ve tulûatçılığın karakterleri) mevzuunda bir konferans verilecektir. Davetiye yoktur.

***

Eminönü Halkevinden:

Evimizde, türkçe A ve B kurslarına 23/Birincikânun/1940 pazartesi günü saat (20) de başlanacaktır. Kayıdlara devam edilmektedir. Kaydolunanların o gün ve saatte dershanede bulunmaları ilân olunur.

Beyoğlu Halkevinde konferans

Beyoğlu Halkevinden:

1 — 18/12/940 çarşamba günü saat 17,30 da Evimizin Tepebaşındaki merkez binasında maruf İngiliz muharrirlerinden Lord Dunfany tarafından «Dram» mevzuunda verilecek olan konferansı dinlemek arzusunda bulunanların evvelden evimize müracaat eylemeleri rica olunur.

2 — Konferansa tahsis olunan yerin müsaadesizliği dolayısile bu takyide mecburiyet hasıl olmuştur.

3 — Davetliler müstesnadır.

Doğum

Merhum Süleyman Paşa torunu Bayan Güzin Gökhan ile genc subaylarımızdan Teğmen Salim Gökhanın Kızıltopraktaki evlerinde bir erkek evlâdları dünyaya geldiğini memnuniyetle haber aldık. Bu genc ana ve babayı tebrik eder, Tanridan miniminiye uzun ömürlerle memlekete nafi olmasını temenni ederiz.

BUGÜNDEN İTİBAREN:
SAKARYA
Sinemasında
Fevkalâde bir program:
İSTANBULDA İLK DEFA
CASUS
HACI MUSTAFA
Türkistan ve Buharada cereyan eden bir casusluk filmi: Asyanın en sarb, en korkunc dağları üstünde, bir tayyare içinde geçen ÖLÜM MÜCADELESİ
İlâveten:
PATRONUM KOCAM
CLAUDETTE COLBERT - MELVYN DOUGLAS
Fransızca sözlü hos bir komedi

Çemberlitaş
Sinemasının YARIN
Matinelerden itibaren:
Emsali görülmemiş müstesna programını kaçırmayınız.
ŞEHVET KURBANI - BABALARIN GÜNAHI - TACLI CANAVAR ve bunlara mümasil unutulmaz eserler yaratan beynelmilel şöhrete malik büyük san'atkâr
EMİL JANNINGS
Tarafından yaratılmış
ROBERT KOCH'un HAYATI
1 - ÖLÜME KARŞI SAVAŞ
2 - PARİS DELİLİKLERİ
Baş rolde:
RAY VENTURA CAZI
Ayrıca: Paramunt Jurnal en son harb ve dünya haberleri

Beşiktaş SUAD PARK sinemasında
SAADET YUVASI
TÜRKÇE SÖZLÜ — ARABCA ŞARKILI
Seanslar: 2,30 dan itibaren devamlıdır.
UMUMİ ARZU ÜZERİNE BİRKAÇ GÜN DAHA GÖSTERİLECEKTİR.

Hayatınızda gülmediğiniz kadar gülmeğe hazırlanınız! Çünkü dünya komikler kralı
ARŞAK
Palabıyıkyan'ın
Bugüne kadar çevirdiği en mükemmel filmi olan
3 AHPAB ÇAVUŞLAR ŞİRKTE
TÜRKÇE SÖZLÜ nüshası
Saray ve İnek
Orijinal dildeki nüshası
YALNIZ
MELEK
sinemasında
YARIN AKŞAM BAŞLIYOR

Sabırsızlıkla beklenilen Fransız sinemacılığının şaheseri
BİR KIŞ GECESİ
Büyük musikili dram filmi
Bu akşam SÜMER Sinemasında
başlıyor. Bir piyanistin büyük aşk romanını tasvir eden bu sinema harikasının baş rollerinde:
PİERRE BLANCHARD - RENEE St. CIR
GİLBERT GİL ve PARİS'in COLONNE ORKESTRASI
CHOPIN ve BEETHOVEN'in modern temsili - Büyük bir ihtiras - Büyük bir ıstırab..
Bu akşam için yerlerinizi evvelden aldırınız.

BİLLÛR KÖŞK
Macaristanın en büyük Çiğan orkestrası olan
ROD SANDÖR
Bu Perşembe akşamı LÂLE'de
bir konser verecek. Aşkları inleyen... Istırabları dile getiren
«TÜRKÇE»
MAVİ TUNA
ŞARKISINI
MARGUERİTE MORENO - JEAN GALLAN - JOSE NOGUERO'yu en büyük bir zevkle dinlemeğe hazırlanınız.

Yarın matinelerden itibaren programlara ilâveten
Şehzade başı FERAH Çarşı kapı AZAK Sinemalarında
YUNAN - İTALYAN HARBİ na alt ilk film
(TURKÇE)

HARB VAZİYETİ

(Baştarafı 1 inci sahifede)

raklarına geçmiş, demektir. Capuzzo denilen yer, hudud civarında bir İtalyan kalesidir ki, harbin başında İngilizler tarafından bir baskınla zaptedilmiş; fakat sonra, İtalyanların büyük kuvvetlerle taarruza geçmeleri üzerine terkedilmişti. Ayın 14 üncü günü burada harbedildiğine ve 15 inci günün harekâtına aid İtalyan tebliği de, düşman kuvvetlerinin tazyiki devam etmekte olduğunu bildirdiğine göre, İngilizlerin ilerlemekte olduklarına şüphe yoktur. Bu «tazyik» kelimesinin resmî tebliğlerde hakiki manası «takib» dir. Filvaki, İngiliz donanmasının Bardia'yı bombardıman etmesi gösteriyor ki İtalyan ric'ati ve İngiliz takibi devam etmektedir. Capuzzo kalesinin zaptı, İngiliz ordusuna Tobruk'un yolunu açacaktır.

Bu iki mevki arasında Marsa Luş, Gabul ve Ebu Amud gibi mevkiler vardır. Bu sahillerde, İtalyanların yaptıkları güzel asfalt yol kaçmağa müsaidse de kovalamağa daha müsaiddir. Yol, kaçanlardan ziyade kovalayanlara müsaiddir. derken bu asfaltın sahili takib ettiğini düşünüyoruz. Sahil ise, İngiliz gemi toplarının ateşi altındadır. Nitekim, İngiliz donanması, Bardia'daki İtalyan kuvvetlerini bombardıman ederek burasının İngiliz kuvvetleri tarafından zaptını kolaylaştırmıştır.

Reuter ajansı İtalyan askerleri tarafından pek şikâyet edilen «Cehennem geçidi» denilen yerin neresi olduğunu söylemiyorsa da, gemi toplarının ateşi altında bulunan denize karşı her açık ve münhat yerin, bir cehennem geçidi olduğuna şüphe yoktur.

İngiliz donanmasını Libya kıyılarından uzaklaştırmak için, İtalyanların ne sahil topçusu, ne tayyareleri, ne de pek bol olan denizaltıları ve hücum botları kâfi gelmiyor. Bu işi, İtalyan donanması bütün kuvvetile, kat'î neticeli bir deniz muharebesine girişmek ve ancak muzaffer olmak şartile yapabilir. Fakat böyle bir teşebbüs, Graziani ordusunu kurtaramadıktan başka üstelik bütün İtalyan filosunun, vaktile bu sahillerde, Barbaros kardeşler, Kurdoğlu Muslihiddin Reis gibi Türk Amirallerine hücum eden donanmalarla aynı akıbete uğratır. Onun için İtalyan donanmasına, bu sulara, zinhar gelmemesini tavsiye ederiz.

Libya topraklarına intikal eden muharebe, pek yakında yeni bir İngiliz darbesi halini almak üzeredir. Radyo gazetesi, Bardia'nın İngiliz zırhlı kuvvetleri tarafından işgal edildiğini ve Sollum - Bardia - Capuzzo mıntakasında 50.000 kişilik İtalyan kuvvetlerinin sıkıştırılmak üzere bulunduğunu bildiriyor. İngiliz tebliğlerinin gecikmesi de, mühim bir hareketin başarılmak üzere olduğuna delildir. Her halde, İngiliz başkumandanlığı, İtalyanlara nefes aldırmamak için, elinden geleni yapacaktır. Bekleyelim.

Arnavudlukta da, Yunan ordusu, ağır, fakat emin bir surette ilerlemektedir. Burada da kar fırtınaları müsaade edince daha mühim yeni Yunan muvaffakiyetleri göreceğiz.

***

RADYO

Bu günkü program

17/12/940 SALI

8,00 Program	18,03 Cazband
8,03 Haberler	18,30 Konuşma
8,18 Müzik (Pl.)	18,45 Müzik
8,45 Yemek lis.	19,30 Haberler
★	19,45 Fasıl heyeti
12,30 Program	20,15 Rad. Gazet.
12,33 Müzik (Pl.)	20,45 Müzik
12,50 Haberler	21,30 Konuşma
13,05 Müzik (Pl.)	21,45 Orkestra
13,20 Müzik (Pl.)	22,30 Haberler
★	22,45 Orkestra
18,00 Program	23,00 Dans müzik.
	23,30 Kapanış

Gülhane müsamereleri

Gülhane tıbbî müsameresi Profesör Dr. Nüzhet Şakirin reisliğinde toplanmıştır.

1 — Lawerence Bidel Sendromu: Profesör Niyazi İsmet Gözcü.

2 — Nuhal rakabi tümörü: Asabiye baş asistanı Necmeddin Polvan.

3 — Laryngictomie Total Demonstrasyomu: Dr. Samim Fırat.

4 — Bilharzia: Dr. Fazıl Oran.

5 — Diabetiklerde Akciğer veremi: Prof. Burhaneddin Tugan taraflarından gösterilmiştir.

YENİ ESERLER

Avukatın kitabı

Ali Haydar Özkent

Avukatlığın eski ve yeni dünyadaki tarihinden, İslâmdan bu güne kadar memleketimizde geçirdiği safhalardan vesikalarile bahseder. Türkiyede nasıl avukat olunduğunu, stajı, avukatların hak ve imtiyazlarını, vecibe ve mes'uliyetlerini, müdafaa usulünü, eski ve yeni adli hitabeti, baroların teşkilâtını, murakabe, kaza haklarını, itiraz yollarını anlatan adli, ilmi, edebi kıymeti haiz büyük çapta bir ana eserdir. Yalnız avukatlar ve hukukçuların değil, münevver her vatandaşın okuması için ince harflerle basılmış büyük 838 sahifelik eser iki liraya satılmaktadır. Her kitabcıda bulunur.

İdare

Dahiliye Vekâleti tarafından çıkarılmakta olan bu mesleki mecmuanın 150 nci sayısı dolgun mündericatla çıkmıştır.

Teşekkür

Çok sevgili annemiz ve ablamız Bayan Nuriyenin vefatı dolayısile büyük kederimize gerek telgraf ve gerekse mektubla taziyet lûtfunda bulunan ve cenaze merasimine bizzat iştirak eden muhterem zevat ve meslek arkadaşlarımıza ayrı ayrı teşekküre büyük acımız mâni olduğundan en derin şükranlarımızın iblâğına sayın gazetenizin vasıta olmasını rica ederiz.

Kardeşi: R. Niyazi Kayalar
Oğlu: Dr. Hilmi Ziya Kayatürk Dz. hastanesi
Baldızı M. Niyazi Akay

Ölüm

Hicaz Defterdarı merhum Mehmed Hayrinin oğlu ve konsolos merhum Hasan Kemaleddin ve baş konsolos Fahreddin Köstemin biraderi ve emekli maarif müdürlerinden Alâeddin Saygılı'nın kayınbiraderi eski Odesa baş konsolosu Rauf Köstem bir senedenberi duçar olduğu öldürücü bir hastalığa karşı muvakkemet edemiyerek Heybeliada sanatoryomunda vefat etmiştir. Cenazesi bugün Beyoğlu Zükûr hastanesine nakledilecek ve saat 15 te mezkûr hastaneden kaldırılarak İstiklâl caddesinde Ağa camiinde cenaze namazı kılındıktan sonra Feriköy mezarlığındaki aile makberesine nakil ve defnolunacaktır. Mevlâ rahmet eyleye.

***

Konservatuar tasnif heyeti azasından Kemani Reşad Erer vefat etmiştir. Cenazesi 18/12/940 çarşamba günü saat 12 de Salacak İskele caddesindeki 14 No. lu hanesinden kaldırılacak, Karacaahmedde aile mezarlığına defnedilecektir.

DİVRİKTE
Rıza Arslan Kitabevi
Bilûmum gazeteler bayii

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* — 39 — Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

Satodan içeri girdiğimiz zaman, vakit geç olmuştu. Akşam yemeğine kalmam için rica ettiler. Fakat reddettim... Bu kadarı kâfiydi. Bu uzun ve güneşli, güzel günün devamında, bol bol gülüp eğlenmiştim. Bundan daha fazlası olamazdı.

Gündüzün yakıcı sıcağından sonra serinleyen yaz akşamının havası gibi, ruhum sükûn içinde, her zamanki yolu takib ederek kışlaya avdet daha doğru idi. Veda ettim.

Gök yüzünde yıldızlar pırıldayordu. Bana, dostça işaretler yollayorlar gibi geldi. Rüzgâr, uyuyan tarlalar üzerinden, tatlı terennümlerle, esiyordu ve ben, onun, gözümüze, her şeyin, kâinatın ve insanların iyi, pürsüür göründüğü zamanlar vardır. Ağaclara varıncaya kadar kucaklamak, sevgili bir vücudü okşar gibi, elimizi, onların kaygan kabuklarına değdirmek; her eve girip, tanımadığımız insanların yanına oturmak, onlara içimizi dökmek; kabımıza sığamadığımız için, sırf içimizi dolduran aşırı duygulardan sıyrılmak için başkalarına açılmak onlarla derdleşmek, halleşmek isteriz. İşte o anda, böyle bir haleti ruhiye içindeydim.

Kışlaya geldiğim zaman, emirberimin, odamın kapısı önünde beni beklediğini gördüm. Bu genc Rütenya köylüsünün, saf ve sadık yüzü, o güne kadar, nazarı dikkatime bu derece çarpmamıştı. Onun gönlünü alacak bir şey yapmak lüzumunu düşündüm. En iyisi, bir miktar para vermekti. Sevgilisile beraber gidip bir iki bardak bira içebileceği kadar bir para. Bu akşam, yarın, bütün hafta sokağa çıkmasına da izin verecektim. Elimi cebime bile sokmuştum Birdenbire, emirberim, selâm verdi ve:

— Size bir telgraf var, efendim, dedi.

Bir telgraf mı? Derhal, içime bir üzüntü çöktü. Benden kim, ne isteyebilirdi? Bu kadar acele bir haber, olsa olsa, fena bir haber olabilirdi. Telgraf masanın üstünde duruyordu. Hızla oraya doğru yürüdüm. Telgrafı can sıkıntısile açtım. Kesik kesik, on beş kelimeden ibaretti. «Yarın Kekesfalva'ya davetliyim. Önce mutlaka sizinle konuşmalıyım. Saat beşte Tirol meyhanesinde bekleyeceğim. Kondor.»

En yıkkın sarhoşluğun, bir dakika içinde, billûrî bir vuzuh haline inkılâb etmesi mümkün olduğunu bilmez değildim. Daha evvel, tecrübesini yapmıştım. Geçen sene idi. Bohemya şimalinde, zengin bir fabrika sahibinin kızile evlenen bir arkadaşımız, veda ziyafeti verdi. Cocukçağız, mükemmel bir şey hazırlamıştı. Verdiği emir mucibince, bize evvelâ Bordo şarabı ikram ettiler, sonra şampanya verdiler. Fakat öyle bol miktarda ki, mizacına göre, kimisi velveleye başladı, kimisinin hassasiyeti tuttu. Kucaklaşmalar, gülüşmeler, patırdılar oldu, şarkılar söylendi. İkide bir, şerefe kadehler kalkıyordu. Sayısız konyak ve likör içildi. fosur fosur sigaralar tüttürüldü. Haddinden fazla ısınan odayı, kalın bir mavimtırak duman bürümüş, pencereleri örtmüştü. Öyle ki, camların arkasından gökyüzünün aydınlanmağa başladığını hiç birimiz farketmemiştik. Saat belki sabahın üçü, dördü olmuştu. İçimizden, çoğu, yerinde doğru dürüst oturamaz hale gelmişti. Masaya abanıp yayılmışlar, ancak, yeniden şerefe içildikçe başlarını kaldırıyorlar, mahmur gözlerle etrafa bakınıyorlardı. Vuzuhla konuşmak veya düşünmek, bizim için imkânsız bir şey olmuştu.

Birden, kapı açıldı ve albay, odaya girdi. Velvele ortasında onu hiç kimse tanımamış, hatta görmemişti. Dimdik, masaya yaklaştı, kirli mermere öyle şiddetli bir yumruk indirdi ki, fincan tabakları ve kadehler sıngırdadı. Sonra, en sert ve en keskin sesile:

— Susunuz!

Emrini verdi. Birdenbire bir sessizlik oldu. En derin uyuklayanlar bile, kırpıştırarak gözlerini açtılar ve uyandılar. Albay, fırka kumandanının verdiği ani bir kararla, o sabah bir teftiş yapılacağını, bir iki kelime ile anlattı. Vazifelerimizde kusur etmiyeceğimizi, hiç birimizin alayı mahcub etmiyeceğini umduğunu söyledi. O zaman, garib bir şey oldu. Bir an içinde, hepimiz kendimize geldik. Sanki vücudümüze bir pencere açılmış gibi, bütün alkol buharları dağıldı, sarhoşlukla şişen yüzler, vazifeye davet haberi karşısında değişti, gerginleşti. Göz açıp kapayacak kadar bir zaman zarfında herkes davrandı, iki dakika sonra, masanın başında kimse kalmamıştı. Herkes, yapacağı işi mükemmelen biliyordu.

Askerler uyandırıldı. Emirberler kolları sıvadılar; üniformaların son düğmelerine varıncaya kadar her şey temizlendi, parlatıldı. Ve birkaç saat sonra, korkulan teftiş, mükemmel surette olup bitti.

Doktor Kondor'un telgrafını açar açmaz, dalmış bulunduğum tatlı hülya, tıpkı o sür'atle dağılmış, gitmişti. Son saatler zarfında görmek istemediğim bir şeyi, bir saniye zarfında anlamış, bütün bu coşkunluğun, hakikatte, zaaf ve merhamet yüzünden işlediğim bir yalan suçunun, bir iğfal suçunun verdiği sarhoşluktan ibaret olduğunu idrak etmiştim. Kondor, her halde, benden hesab sormağa geliyordu. Şimdi, hem kendi sevk ve heyecanımın, hem başkalarının hesabını vermek icab ediyordu.

Sabırsızlığımdan, tam vaktinde, hattâ biraz daha evvel meyhanenin kapısındaydım. Kondor, elifi elifine beşte, gardan, araba ile geldi. Selâm bile vermeden bana doğru ilerledi:

— Benden evvel geldiğinize memnun oldum, dedi. Geleceğinizi zaten biliyordum. Girelim, geçen günkü köşeye çekilip oturalım. Konuşacağımız şeyleri başkalarının işitmesi caiz değil.

Doktorun o gevşek vücudünde bir değişiklik olmuş gibi görüyordum. Hem müteheyyic, hem iradesine hâkim, önden yürüyüp meyhaneye girdi, ve koşa koşa yanımıza gelen hizmetçi kıza, âdeta kabaca şu emri verdi:

— Bir litre şarab. Evvelki günkü şarabdan. Bizi de yalnız bırakın.

Oturduk. Kondor, hizmetçinin, şarabı getirmesini beklemeden söze başladı:

— Mesele kısaca şundan ibaret. Çabucak anlatmak lâzım, yoksa, beriki_ler bir şeylerden şüphelenecekler ve gizli bir iş hazırladığımıza zahip olacaklar. Zaten şoförden yakamı güç kurtardım; beni mutlaka doğruca şatoya götürmek istiyordu. Her neyse, sadede gelelim.

Evet, dediğim gibi, evvelki gün, erkenden bir telgraf aldım. «Aziz dostum, mümkün mertebe çabuk gelmenizi rica ederim. Hepimiz sizi büyük bir sabırsızlıkla bekliyoruz. En itimadlı minnetdarlıklarımızla. Kekesfalva.»

Bir kere, bütün bu mübaleğalı sözler pek hoşuma gitmedi. Sureti mahsusada hakkımda beslenen bu minnettarlık neden? Maamafih, bu cihete pek kulak vermedim ve telgrafla, daha fazla meşgul olmadım. Divane ihtiyarın, beni görmek için sabırsızlanması ilk defa vaki olmuyordu.

Fakat, dün sabah gelen bir mektub beni kuşkulandırdı. Edit'in yazdığı, uzun, çok uzun bir mektub. Tam bir divane, bir meczub mektubu. Yeryüzünde, kendisini kurtaracak yegâne adam ben olduğumu bidayettenberi zaten hissediyormuş, nihayet, hedefe bu kadar yaklaştığımız için ne derece mes'ud olduğunu ifadeden âcizmiş. Sırf, kendisine güvenebileceğim hakkında ve bana teminat vermek maksadile bu mektubu yazıyormuş. Ne emrederse, hattâ en zahmetli işleri bile, harfiyen yapacakmış. Sonunda da, yeni tarzı tedaviye başlamak için vakit geçirmemekliğimi rica ediyor, bu tedaviye girmek için sabırsızlandığını söylüyor.

Yeni tedavi hakkındaki bu telmih beni tenvir etti. Profesör Viennot'nun usüllünden, ya babasına, ya kızına bir bahseden olmuştu, bunu derhal anladım. Ve bu da, olsa olsa sizdiniz, tabii.

Galiba, gayri ihtiyari bir hareket yapmıştım. Çünkü, Kondor derhal ilâve etti:

—Bunokta üzerinde münakaşa yok! Sizden başka hiç kimseye en küçük bir imada bulunmadım. Lâstikle, çizgi siler gibi, birkaç ay içinde, her şeyin tabii hale avdet edeceğine inanıyorlarsa, bunun mes'ulü yalnız sizsiniz. Fakat, beyhude sitemlere lüzum yok. Her ikimiz de gevezelik ettik; ben sizinle, siz de, lüzumundan biraz fazlaca, onlarla. Daha temkinli davranmaklığım lâzımdı. Bu, benim vazifem icabıydı. Çünkü, netice itibarile, hastalarla beraber yaşamak, onlarla beraber düşünmek sizin mesleğiniz değil. Nereden bileceksiniz ki, hastalar ve yakınları, kelimelere, normal insanlardan bambaşka manalar verirler. «Belki nin manası, onlarca «muhakkak» tır, onlara ümid verirken, ihtiyatla, damla damla süzerek vermek lâzımdır, aksi takdirde, nikbinlik beyinlerine vurur, deliye dönerler.

Fakat, sizi buraya, nutuk vermek için çağırmadım. Yalnız, madem ki bu işe karışmış bulunuyorsunuz, vaziyeti size izah etmek mecburiyetini duyuyordum.

Sözün burasına gelince, Kondor başını kaldırdı ve yüzüme baktı. Lâkin gözlerinde, hiçbir ciddiyet ifadesi yoktu. Bilâkis, bana acıdığını görür gibi oldum. Sesi, tatlılaştı.

— Şimdi vereceğim haberin, sizi derin surette, müteessir edeceğini biliyorum, azizim, dedi. Fakat, teessürün sırası değil.

[Arkası var]